

Sammenhengen mellom sårbarhet hos barn og unge og bekymringsfullt skolefravær

Ingrid Lund

Professor i spesialpedagogikk

Universitetet i Agder

«Jeg sitter alene da vi har gruppeoppgaver, så jeg er alltid den personen som spør alle, jeg får kommentarer på utsendelse og at jeg er for tynn, og hvis jeg sier ifra så blir jeg kalt sladrebank. Er det noe rart at jeg ikke vil på skolen? Mye bedre å holde seg hjemme.» Jente 7. trinn

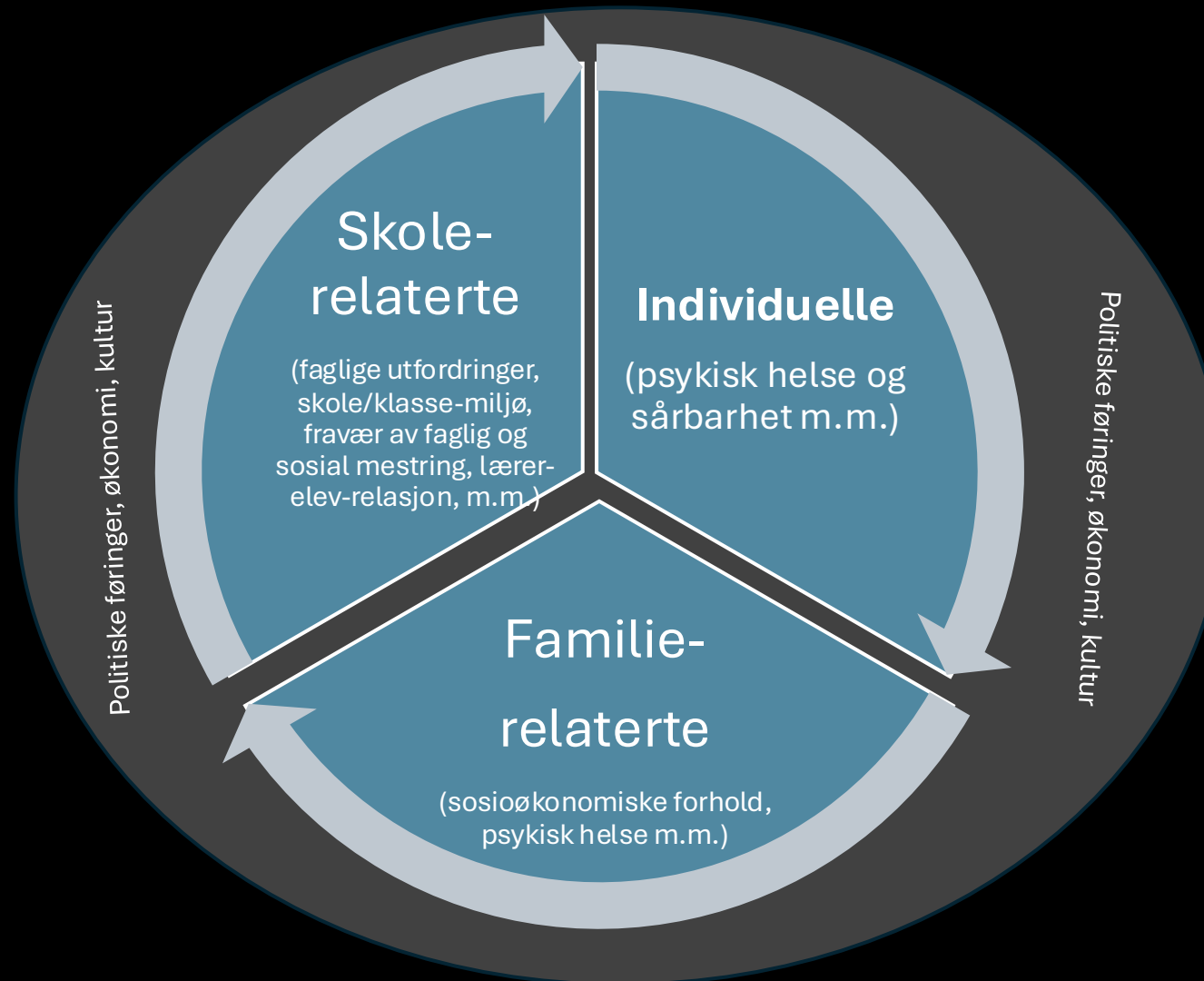
«Det har vært en del kaos hjemme hos oss bestandig. Mye krangling. Mamma er mye sliten – så jeg må ofte trø til med lillebroren min» Gutt 9. trinn

*«Jeg får det ikke til uansett. Alle de andre bare sier bare sånn: «Ferdig» før jeg får begynt.»
Gutt 3 trinn*

«ROBUSTE» (?)BARN

- **Robusthet forstås ofte som det motsatte av sårbarhet. I møte med barn blir det en forenkling. Robusthet er ikke fravær av sårbarhet – det er evnen til å gjenkjenne, forstå og håndtere den, og vite når man trenger andre.**

Sårbarhetsfaktorer knyttet opp til årsaker til bekymringsfullt skolefravær

- ALLE ER VI SÅRBARE I PERIODER
- SÅRBARHET ER INGEN KONSTANT STØRRELSE,
- DEN ER AVHENGIG AV KULTUR, KONTEKST OG RELASJON
- OPPLEVD SÅRBARHET OG/ELLER DEFINERT SÅRBARHET

SÅRBARHET

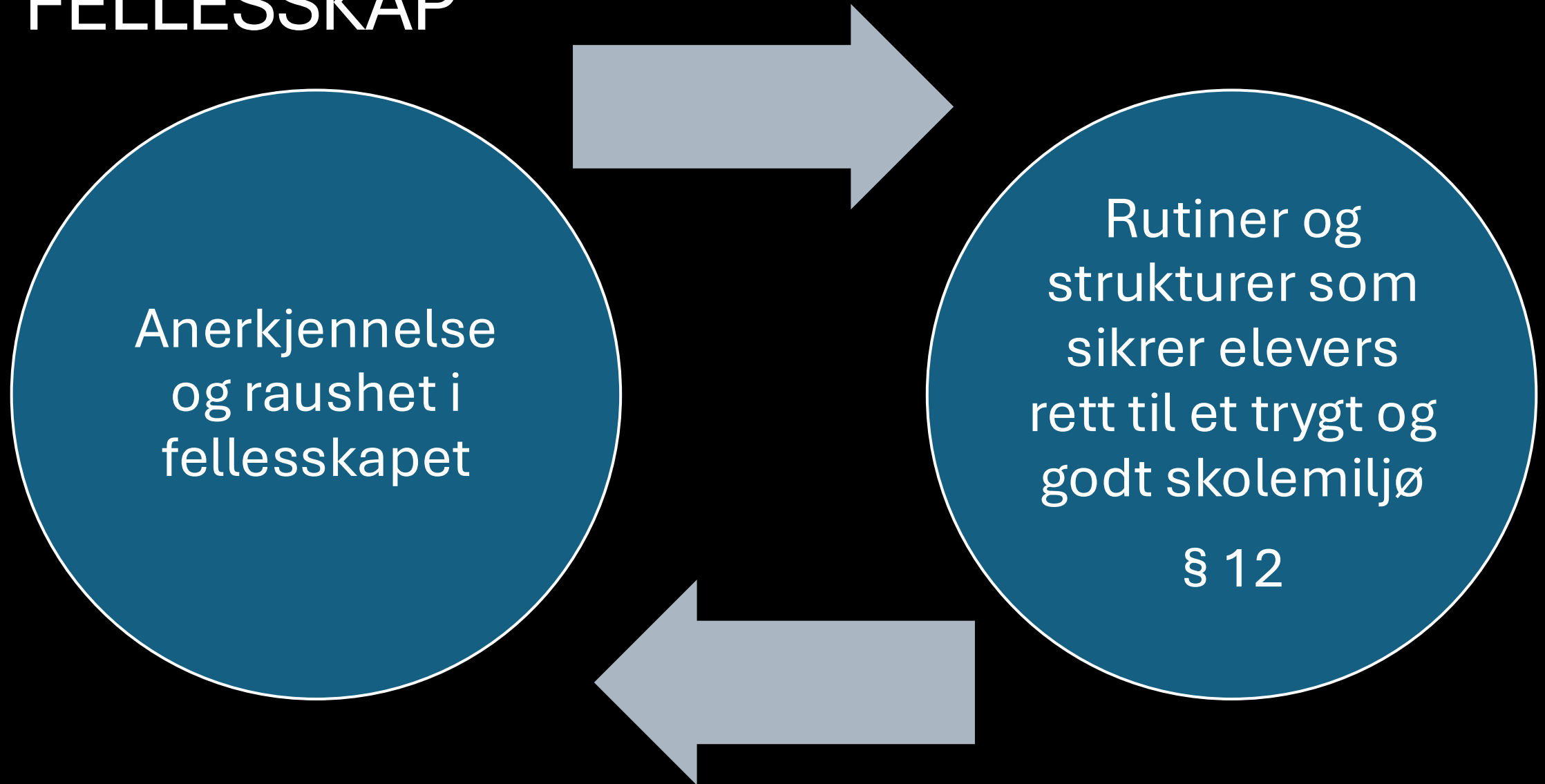
SÆRSKILT SÅRBAR

- FLERE SÅRBARHETSFAKTORER,
- INTENSITET,
- OVER TID,
- ANTALL LIVSOMRÅDER,
- VIRKSOMME- ELLER IKKE-VIRKSOMME TILTAK

SÆRSKILT SÅRBAR I MØTE MED
BEKYMRRINGSFULLT
SKOLEFRAVÆR

Tiltak i møte med sårbarhet

SÅRBARHETENS VELKOMST INN I SKOLENS FELLESSKAP

Fire stadier for psykologisk trygghet

Clark, T. R. (2020). *The 4 stages of psychological safety: Defining the path to inclusion and innovation*. Berrett-Koehler Publishers.

Edmondson, A. C. (2018). *The fearless organization: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth*. John Wiley & Sons.

1. Tilhørighetssikkerhet

Mål: Skape en følelse av å høre til

- Oppleve ekte tilhørighet, aksept og respekt
- Trygt å delta og dele perspektiver
- Føle seg verdsatt for den man er

2. Læringssikkerhet

Mål: Legge til rette for læring og utvikling

- Trygt å stille spørsmål og prøve nytt. (Eks: Når tiltak ikke virker, prøver vi noe nytt uten forsvar og ansvarsfraskrivelse)
- Oppmuntret til eksperimentering
- Feil brukes som læringsmuligheter

3. Bidragssikkerhet

Mål: Frigjøre den enkeltes styrker inn i fellesskapet

- Trygt å bidra med ideer og ferdigheter (Latterliggjøring kontra hei-ing)
- Fremmer eierskap og autonomi
- Øker engasjement og produktivitet (mestring, mestring, mestring)

4. Utfordrersikkerhet

Mål: Skape rom for å utfordre status quo

- Trygt å si ifra og utfordre (eks foreldre som stiller kritiske spørsmål)

Anvendte referanser i tillegg til de som står på lysbilder

Amundsen, M. L., & Grøgaard, J. B. (2023). Elever med skolevegring: Hvilke faktorer kan ha betydning for at de kommer tilbake til skolen? Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk, 9, 76-87.

Amundsen, M.-L. & Møller, G. (2020). [Betydning av skolerelaterte faktorer og mobbing for elever som strever med skolevegring](#). Psykologi i kommunen, 4.

Berg, A., & Rogstad, J. (2024). «Skolevegring tilhører ikke skolen alene» Betydningen av kvaliteten på skole–hjem-samarbeidet i tilrettelegging for et inkluderende skolemiljø. Norsk sosiologisk tidsskrift, 8(2-3), 38-52.

Bergene, A. C., Vika, K. S., Lynnebakke, B., Vonen, M. N., Lyckander, R. H., & Samuelsen, Ø. A. (2023). Fravær som vekker bekymring: Skoleeieres og skolelederes inntrykk og forståelse av fraværssituasjonen i Skole-Norge. (NIFU Rapport 2023: 14). Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.

Bergkastet, I., Duesund, C., & Westvig, T. S. (2019). Trygt og godt skolemiljø: inkludering faglig og sosialt. Gyldendal.

Gran, I. K., & Mosand, G. (2022). Håndtering av skolefravær (1. utg.). Fagbokforlaget.

Hamadi, S. E., Furenes, M. I., & Havik, T. (2024). A Systematic Scoping Review on Research Focusing on Professionals' Attitudes toward School Attendance Problems. Education Sciences, 14(1), 66.

Ingul, J. M., Havik, T. & Heyne, D. (2019). [Emerging School Refusal: A School-Based Framework for Identifying Early Signs and Risk Factors](#). Cognitive and Behavioral Practice, 26(1), 46– 62.

- Kearney, C. A., & Graczyk, P. A. (2020). A multidimensional, multi-tiered system of supports model to promote school attendance and address school absenteeism. *Clinical child and family psychology review*, 23(3), 316-337.
- Kjeøy, I. & Lysvik, R. R (2023). Kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen (Fafo-rapport 2023:13). Fafo.
- Knage, F. & Kousholt, D. (2023). Langvarigt bekymrende skolefravær. Pædagogisk indblik. NCS og Aarhus Universitetsforlag, 21.
- Kvello, Ø. (2025). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Fagbokforlaget.
- Lie, B. (2021). Redde for skolen – om skolefobi og skolevegring. Universitetsforlaget.
- . Om fravær og deltakelse i skolen. Fagbokforlaget
- Mastorci, F., Lazzeri, M. F. L., Vassalle, C., & Pingitore, A. (2024). The transition from childhood to adolescence: Between health and vulnerability. *Children*, 11(8), 989.
- Owren, K., & Lyng, S. (2022). Lærerrommet: Hva er utenforskap?
- Patalay, P., O'Neill, E., Deighton, J. & Fink, E. (2020). School characteristics and children's mental health: A linked survey-administrative data study. *Preventive Medicine*, 141, 106292.
- Rocque, M., Jennings, W. G., Piquero, A. R., Ozkan, T., & Farrington, D. P. (2017). The importance of school attendance: Findings from the Cambridge study in delinquent development on the life-course effects of truancy. *Crime & Delinquency*, 63(5), 592- 612.
- Thomassen, M. (2020). Sårbarhet og fellesskap. In *Eksistensielle begreper i helse-og sosialfaglig praksis* (pp. 22-38). Universitetsforlaget.
- **Øverenget, E. (2013). *Helstøpt*. Aschehoug.**